

Možná vize příštího konfliktu

*Autory tohoto příspěvku, jehož originál vyšel v č. 2/1996 polského vojenského dvojměsíčníku **Myśl Wojskowa**, jsou plk. prof. dr. Zbigniew Scibiorek a pplk. dr. Waldemar Kaczmarek. Článek předkládáme našim čtenářům po redakční úpravě.*

* * *

V dřívějších číslech časopisu *Myśl Wojskowa* byly popsány vývojové směry bojových prostředků a očekávané změny v organizačních strukturách ozbrojených sil. Zbývá tedy položit si otázku: *Budou mít tyto změny zásadní vliv na vedení příští bojové činnosti; a pokud ano, pak - bude navzdory jim samotná bojová činnost nadále dominantní?* Odpověď na takto formulovanou otázku bude záviset především na charakteru ozbrojeného konfliktu, jeho rozsahu, množství zúčastněných zemí (národů, etnických skupin) a též na době jeho trvání. Postačí porovnat poslední konflikty v oblasti Perského zálivu, bývalé Jugoslávie a Čečenska, abychom postřehli jisté specifické znaky, shodné pro charakteristiku zmíněných bojišť.

Válka v oblasti Perského zálivu byla soupeřením pravidelných armád. Jednu stranu představovala irácká armáda, která měla dostatek času na zorganizování silné, hlubokopásmové obrany, druhou - koaliční armády, v nichž hlavní roli sehrála americká armáda, dokonale vybavená nejmodernějšími prostředky pro vedení boje. V bojích byla také použita ta nejmodernější bojová technika.

Válka na území bývalé Jugoslávie představovala boje vedené spontánně utvořenými ozbrojenými silami několika zemí vzniklých po rozpadu federace. Tyto armády disponovaly různorodou, převážně lehkou výzbrojí. Absence jednotného velení byla u nich více než zřejmá. Velitelé jednotlivých uskupení a oddílů mnohdy realizovali vlastní partiální cíle. Průběh bojů ovlivňovala velkou mírou skutečnost, že se jedná o etnický konflikt.

Válka v Čečensku - zde se jednalo o boje, ve kterých mohutná ruská armáda zápolila s nevelkými oddíly čečenských bojovníků, kteří prováděli nestandardní bojovou činnost¹⁾. Čečenská strana čelila rozhodně převaze ruské armády dokonalou znalostí obtížného terénu a podporou obyvatel.

Možnosti a předpoklady vzniku konfliktu

Jestliže budeme analyzovat možnosti vzniku ozbrojeného konfliktu na evropském kontinentě v blízké či vzdálenější budoucnosti, můžeme s určitým rizikem tvrdit, že jako nejpravděpodobnější případ **příhraniční konflikt o nevelkém rozsahu**. Ten může začít nenadálým úderem protivníka, jenž nejprve provede modelovou rozehru obsazení určeného území (oblasti, prostoru). Zpravidla půjde o **území sousedního státu, na kterém existují národnostní, etnické nebo náboženské konflikty a část obyvatelstva je příznivě nakloněna eventuálnímu agresoru**. Můžeme předpokládat, že po provedení úderu a

obsazení znesvářeného území bude protivník usilovat o zachování vzniklého statu quo. Také se bude snažit nepoužít zbraní a přenese úsilí na politická řešení a na mezinárodní mediace²⁾, např. pod záštitou OSN. Nutno vzít do úvahy fakt, že pokud se země - oběť agrese - nebude včas schopna vojensky bránit, tak se konflikt může protáhnout, podobně jako řada izraelsko-arabských válek. Může vzniknout taková situace, kdy rozhodnutí bude záležet na stanovisku jiných zemí. Když se k tomu přidá aktivita válčících stran vyřešit konflikt prostřednictvím mezinárodních soudních institucí, což je pravděpodobnější, tak se problém opětovného nabytí ztracených území může stát velice složitým.

Jiný, snad méně pravděpodobný konflikt může být založen na tom, že na danou zemi zaútočí jeden z jejích sousedů, kterému půjde o zabránění celého jejího území a o vytvoření vlastního protektorátu z takové země. Charakter bojové činnosti se v takovém případě bude měnit v závislosti na čase - od standardní bojové činnosti ozbrojených sil nesoucích hlavní břímě agrese až k partyzánským způsobům boje v konečné fázi konfliktu.

Není přirozeně možné vyloučit účast států v konfliktu světových supervelmocí. Avšak ukazuje se, že konflikt tohoto typu je z mnoha různých důvodů nejméně pravděpodobný.

Mnoho skutečností hovoří pro to, že budoucí válka bude započata nenadálým napadením, kdy napadená strana bude celkově nebo částečně zaskočena. Samozřejmě, že budou existovat zjevné příznaky narůstajícího ohrožení, jakými jsou hrozba použití síly, přerušení či omezení hospodářských a diplomatických vztahů, někdy dokonce i ekonomické embargo a uzavření hranic. Může rovněž dojít k rozpoutání ideologické války, jejímž cílem bude diskreditace vlády v očích společnosti a mnohdy i celého státu na mezinárodním fóru.

Je třeba také předpokládat, že přesný termín úderu, síly a prostředky použité v agresii a též její rozsah zůstanou až do konce utajeny, tím spíše, že není možné očekávat včasné vyhlášení mobilizace nebo zpozorovat rozvinování určitých druhů ozbrojených sil. Také není možné očekávat podstatný pohyb vojsk, změny dislokace určitých jednotek ani jiné příznaky svědčící o přípravách k agresii. První úder, jehož následky mohou být katastrofální pro oběti agrese, bude proveden za použití vyčleněných sil letectva, raketových a také výsadkových vojsk. Tyto síly se udržují fakticky celý čas ve vysokém stupni bojové pohotovosti, dokonce i v období mezinárodního uvolnění. Proto mohou pak, během několika hodin, dosáhnout plné připravenosti pro provedení plánovaných úderů. Zmíněné jednotky se již v mírové době školí a nacvičují určité varianty úkolů, které se předpokládají plnit za válečného stavu.

Scénář možného napadení

Jestliže přijmeme uvedené předpoklady, tak můžeme očekávat, že *první hodiny možné bojové činnosti mohou probíhat dle následujícího scénáře.*

V první řadě budou vykonány letecké a raketové údery na objekty, jejichž zničení způsobí značné omezení možností nebo celkové ochromení informačního systému. Současně s těmito údery budou provedeny silné hromadné „elektronické“ údery na určené objekty a elektrotechnické průzkumné prostředky automatizovaných systémů velení a řízení, prioritně ty, které patří do průzkumného podsystemu protivzdušné obrany. Útok za použití „inteligentních“ střel na dříve pečlivě vybrané objekty může vést ke vzniku

chaosu, který ztíží a dokonce znemožní napadené straně zorganizovat protičinnost v prvních hodinách agrese. Půjde o úder o to více nenadálý, protože bude zpravidla proveden z území agresora, bez předchozího narušení teritoria a vzdušného prostoru napadeného státu. Můžeme předpokládat, že v této etapě bojové činnosti bude hlavní role přisouzena letectvu. Díky využití různých druhů raketových a elektronických prostředků ničení bude mít letectvo nejlepší podmínky pro dosažení cílů vytčených agresorem.

Ozbrojené síly napadené země, především obsluhy systémů protivzdušné a protiraketové obrany, usilující o protičinnost, budou přinuceny přesunovat všechny prostředky průzkumu a velení emitující elektromagnetickou energii. Tehdy může použití protivníkových samonaváděcích stíhel, naváděných na zdroje této energie, způsobit částečné nebo úplné zničení či ochromení činnosti prvků systému protivzdušné obrany i vševojskového průzkumu a velení. Následné paralyzování nižších stupňů informačního systému pak bude impulsem pro přechod k další fázi agrese.

Protivník, který využije účinku úderů a palebného i radiotechnického působení, částečného ochromení a též nesází při mobilizaci ozbrojených sil, zasadí do boje vzdušné výsadkové jednotky a další ofenzivní kombinované formace. Jejich užití si bude klást za cíl především izolovat prostor bojové činnosti od očekávaného přísunu sil ze zázemí, dezorganizovat mobilizační rozvinování ozbrojených sil ve zvolených prostorech, zničit nebo vzít do zajetí vojska dislokovaná v době míru v prostoru boje anebo znemožnit funkčnost systému logistické podpory. Agresor tím získá možnost ničení vojsk protivníka po částech. V první řadě zablokuje a zneschopní vojska v prostoru bojové činnosti tak, aby po jejich zničení v další fázi bojů zabezpečil odrazení očekávaných protiútoků napadené strany.

Tehdy je třeba očekávat další letecké a raketové údery. Jejich hlavní úsilí bude soustředěno na ničení různých cílů na komunikacích, jako jsou např. silniční i železniční uzly, důležité úseky silnic, mosty, viadukty atp., což ztíží a někdy přímo znemožní manévry vojsky strany, která je obětí agrese. Následkem toho bude obtížné zorganizovat přeskupení sil, která se budou po dosažení bojové pohotovosti v zázemí přesouvat do prostoru bojového styku. To může způsobit, že daná vojska budou zasazena do bojů v různém čase a budou tvořena menšími skupenými co do síly, než jaká byla jejich původní velikost. Taková situace usnadní agresorovi působit na tato vojska a též mu dovolí získat iniciativu i výhodu času.

Tehdy je nutno počítat s vykonáním jiných úderů, jejichž cílem bude rovněž izolace prostoru bojové činnosti. Následkem takovýchto úderů, provedených na objekty infrastruktury v zápolí protivníka, mohou vzniknout rozlehlá pásma pohrom, zátop a požárů, ale také prostory, které budou zamořeny silnými toxickými zplodinami a průmyslovými škodlivinami.

Je třeba zdůraznit, že se jedná o možnou vizi bojové činnosti výlučně za použití pouze konvenčních zbraní. Pro scénář možné války nutno na tomto místě uvést, že **v počáteční fázi konfliktu nelze očekávat vpád typický pro dnešní pojetí pozemních vojsk.** Teprve dosažení cílů první etapy agrese, tzn. vyloučení či značné omezení účinného vedení obrany země a velení ozbrojeným silám, protivzdušné obraně, technickému průzkumu a též znemožnění fungování zápolí, vytvoří podmínky pro zasazení pozemních vojsk. Je dobré poznamenat, že jejich prvořadým úkolem bude provedení vpádu na území protivníka a ovládnutí dříve izolovaného prostoru. Nutno podotknout, že všechny jmenované úkoly se

budou plnit za mohutné letecké podpory a za stálého působení prostředků REB. Zvláště letectvo bude mít po umlčení nejdůležitějších průzkumných prostředků protivzdušné a protiletadlové obrany dobré podmínky pro přímou podporu pozemních vojsk a pro ochranu vzdušných výsadků, především výsadků vrtulníkůvých, které se hojně používají v kombinovaných operacích.

Dříve vzpomenuť cíl bojů pozemních vojsk bude dosažen likvidací ohnisek odporu, jež se dosud udržela a jejichž zdolání nebylo v silách a bojových možnostech vzdušných výsadkových vojsk. Musíme počítat s tím, že (kromě vojsk zaskočených agresorem) části pododdílů, oddílů a dokonce taktických skupení operačních vojsk se podaří zorganizovat účinnou obranu. Bránit se budou také vojska územní obrany v dříve určených sektorech odpovědnosti.

V takové situaci se během počáteční fáze konfliktu protivník omezí jen na ničení nejúpornější bráněných ohnisek odporu. Bude usilovat o rychlé dosažení cíle bojů a nebude mít zpočátku možnosti postupného ničení těchto ohnisek. Teprve přísun dalších pozemních sil vytvoří podmínky pro likvidaci veškerých ohnisek odporu a pro ovládnutí daného prostoru.

Možno podotknout, že prvosledová uskupení pozemních vojsk přistoupí k zajišťování ovládnutého území s cílem odrazit možný protiúder a soustředit úsilí na směry, na které nebyl veden útok. Budou využívat výsledků bojů vlastních výsadkových vojsk a usilovat o rychlé spojení s hromadnými výsadky.

Boj s paradesantními jednotkami se stane obecným jevem; budou ho vést všechny druhy vojsk. Hromadné výsadky na taktických stupních neomezí celkové počty výsadků na stupni operačním. Rozsah uskutečněné kombinované vojenské operace je charakterizovaný především četností vzdušných výsadků.

Závěry pro napadenou stranu

To, co bylo právě uvedeno, se jeví dosti nepříznivé pro napadenou stranu, avšak taková situace může pro ni být přece jen příznivější. Tady vzniká otázka - kdy a za jakých podmínek? Můžeme odpovědět, že v případě existence sil způsobitých k okamžité protičinnosti anebo v případě vschopení se vojsk rozmístěných v prostoru bojů, myšleno v počátečním období konfliktu. Takové podmínky musí splnit síly „rychlé reakce“, někdy nazývané také silami rychlého nasazení. Na stupni jejich bojové připravenosti a na jimi udržovaném potenciálu, který je především charakterizován tím, že jsou vyzbrojené moderními prostředky ničení jakož i možnostmi manévru, může záviset první fáze konfliktu.

Vezmeme-li do úvahy zmíněné možnosti a směry vývoje bojové techniky spolu se změnami organizačních struktur vojsk, můžeme vyslovit závěr, že o průběhu konfliktu v jeho první etapě, která může mít vliv na jeho celý průběh, rozhodnou následující činitele:

- ① Každá země musí již v době míru vlastnit pružný, odolný vůči úderu a - v případě vyřazení jednotlivých elementů - snadno obnovitelný informační systém. Jeho základní součásti musí být zdvojeny nebo zahaleny takovým tajemstvím, aby jejich zničení v počáteční etapě konfliktu bylo málo pravděpodobné.
- ② Při odrážení možné agrese budou velkou roli sehrávat vojska zahrnutá do sil rychlé reakce. Existence sil schopných okamžité reakce na činnost agresora, připravených na

samostatné vedení bojové činnosti v případě izolace nebo nedostatku informací či narušeného (ba dokonce zničeného) systému velení, může být jednou z příčin úspěchu v budoucím boji, zvláště v jeho počáteční fázi.

- ③ Vzhledem na možnost vzniku konfliktní situace je třeba usilovat o udržování nezbytných sil v oblastech s potenciálně nejvyšším stupněm ohrožení. Ty musí být schopny vést boj se silnějším protivníkem, vytvářet ohniska odporu, která vážou jeho síly, a dovedně přejít k provádění nestandardní bojové činnosti (partyzánské). Je snadné si domyslet, že se s tímto problémem nerozlučně pojí schopnost vojsk územní obrany pro pružné organizování boje, a to i na území, které je ovládáno agresorem. Jejich činnost, jež ztěžuje protivníkovi, aby se zabezpečil na ovládnutém prostoru, a narušuje funkčnost systému logistické podpory i přísun dalších sil, může mít rozhodující význam v budoucí válce.
- ④ Jestliže předvídáme charakter bojové činnosti, je nutno věnovat pozornost potřebě zajistit rychlý přísun a rozvinutí druhosledových sil ze zázemí do prostoru bojů. Nutností pro ně bude zajistit protiletadlovou obranu a elektronickou ochranu, což protivníkovi ztíží provedení účinných úderů a zároveň nedopustí způsobení ztrát znemožňujících realizaci plánovaných úkolů.

* * *

Představená vize budoucí bojové činnosti je založena na výsledcích mnoha vědeckých prací, realizovaných v průběhu posledních let. Také jsme čerpali z analýzy lokálních válek a konfliktů po druhé světové válce a na základě ní jsme popsali jevy, které během možného konfliktu pravděpodobně a v obecné rovině nastanou. Rovněž jsme využili poznatků ze školské praxe. Ukazuje se, že to nejsou mylná východiska pro nastínění jevů a procesů, které se mohou objevit v budoucnosti.

Poznámky redakce:

- ¹⁾ Polská vojenská věda se velice podrobně zabývá rozborem činností, které zahrnuje pod pojem *działania nieregularne*. Jedná se o různé formy vedení *partyzánské války*; tento termín můžeme přeložit do češtiny jako *nestandardní bojová činnost*.

Toto zde nelze v žádném případě zaměňovat či spojovat s termínem *nestandardní operace*, což jsou činnosti, které spadají v rámcem *pravidelných armád* a nemají výlučně bojový charakter.

- ²⁾ *Mediace* je termín z oblasti mezinárodního práva; jde o způsob pokojného řešení mezinárodních sporů, při němž ve sporu dvou států vystupuje další jako zprostředkovatel.

-JAL-